

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. Esmék az egyház és vallásos élet köréből. Szűcs István. — Egy kis jeremiád. Kocsordi. — Tárca. Viszhang az „Énekek énekére”. — A vallásbölcészlet főbb problémái és a biblia. Erdős József. — Közügyein k. Levél a szerkesztőhöz. Szele György. — Nekrológ. Szécsi János. — f. — Külföldiek. — Szerk. posta. — Hirdetések.

Esmék az egyház és vallásos élet köréből.

VII.

A legragyogóbb eszmék, legfenségesebb elméletek is veszítenek — gyakorlatilag alkalmazva — szépségökből. Van-e a sajtószabadságnál nagyobb áldása az emberiségnek? — és mégis hányan vannak értelmetlenek és lelketlenek, kik azzal visszaélnek! A közvélemény nyilvánítása úgy minden művelt államnak, mint társadalomnak is egyik legjogosultabb szükséglete s nélkülözhetlen attribútuma. S nem történik-e meg, hogy a közvélemény egyszer-másszor méltánytalanul pálcát tör a nyilvános élet kitünőségei és azon előharcosai felett, kiknek eljárását félreértette? Tudva van azok előtt, kik Nagy-Britannia parlamentarismusának történetét olvasták, miszerint Wellington herceg ellen is az ő miniszterelnöksége idején egy bizonyos ügyben, nem a nagy közönség tetszése szerinti eljárása miatt, a közvélemény annyira felzúdult, hogy midőn e mozgalmas korszakban Wellington London utcáin lovagolva felismeretett, a felbőszült sokaság őt insultálta s lováról csaknem leránczigálta.

S mindemellett is volna-e olyan kába, ki e miatt a censura nyúge alól csak nem régiben felszabadult sajtót újra bilincsekre merné kárhóztatni, avagy elfojtani kívánná a közvélemény szabad nyilvánulását?

Nincsen, nem volt és nem is lesz soha emberi intézmény, — gondoltassék az bármily tökéletesnek, — hogy azon a furfang, rosszakarat, vagy emberi gyarlóság csor-

bát ne ejtene, de azért a nemesebb szempontból kiindult emberi intézmény mindig tiszteletben tartandó s annak értéke és becsé ahhoz képest mérlegelendő, a mint azon, kisebb vagy nagyobb mérvben magasra törő szellem veres fonalként húzódik keresztül.

A protestantismus sarkalatos alapelvei közé tartozik: vallás dolgában a híveknek szabad vizsgálódás és kutatás garantizálása, és a bibliának, minden egyházi előleges engedély nélkül szabadon olvashatásának prononcizálása. S ebből folyólag lehetnek olyanok, kik szabad vizsgálódások közben fellengzőbb elméletbe bonyolódva, a hitelenséggel határos scepticismus terére tévednek, s elvégre is azon eredményre jutnak, hogy éltek végperceiben kétségbe esve, ekként kiáltanak fel: „Istenem! — ha vagy? — vidd be bűnös lelkemet! — ha van? — a mennyországba! — ha az is van?!“

A biblia szabad olvasása pedig a gyengébb agyveljűeknél szülheti a nazarénusi hóbortot, s szülhet oly jeleket, minő pl. itt Debreczenben is nem régen történt a kis templomban, — a hol köznapi istentisztelet alkalmával, a bemenőre éneklés után, mikor a segédlelkész szószékbe volt menendő, — egy félkegyelmű napszámos a hallgatók közül kiválván, az ülőszékeken keresztülgáncolva ily rajongó szvak közben: „Én vagyok az alpha és omega! Nálam van az életnek beszéde! Engem hallgassatok!“, erőnek erejével a szószékbe akart rohanni s oda fel is ment volna, hanemha az egyházfiak és egyházi szolgák által a templomból kivezetteték és a városi rendőrségnek — botrányos cselekménye miatti felelősségre vonás végett — átadták.

S ki volna az az esztelen, a ki ezért a protestantismus ama két sarkalatos alapelvét hibáztatná?

Kérdem: úgy-e jobb a föld, ha rajta semmi sem tenyészik, vagy úgy-e, ha rajta gyom is terem?

A föld, ezen mindnyájunkat tápláló közédésanya, oly

természetű, hogy azon az arany búzakalászok és mézédés szőlőgerédek mellett megteremnek a teljes színben pompázó, de illatával bódulást okozó „gyönyörű a marylis“ és a bolondító csalmatok is!

Magyarországon reformált egyházunk kormányzása a presbyteri-zsinati igazgatás elvein alapulván, hálásan kell ismernünk a kormányzásban részt vevő világi renden levő hitsorsosainknak az egyházi renden levőkkel egyesülve eredménytelen buzgósággal párosult hűségét. Azonban világi renden levő hitsorsosaink — mert arra sem elég idejük, sem alkalmuk nincsen — a népnek vallásos életét és a hívők sokaságának időnként változó hajlamát, hitbeli gondolkodását és a kor szelleme által módosult nézeteit, szóval a nép vallásos beléletét közelebbről nem ismerhetik. A lelkészeké, — kik hivatali állásuknál fogva vallás dolgában a néppel mindig érütközésben vannak, — a lelkészeké az a nagyfontosságú feladat, hogy ők a népnek nemcsak a szószéken, hanem a szószéken kívül is hallgatóikkal találkozás közben oktatói, tanácsadói, szóval lelkiatyái legyenek. A lelkészeknek jóakarató eljárása az állam által soha eléggé meg nem hálálható áldást terjeszt a nép körében. Csakhogy a lelkészi gondozás a lehető legnagyobb eszélylyel és ildommal történjék; mert senki, ki az életet közelről ösmeri, nem tagadhatja, hogy ottan, hol a népnél vallásos közöny, hit-hűdség hatalmazik el, vagy pedig belviszályok dúlnak az egyházközségben: azon bajnak, ha nem mindig is, de bizonyára sok esetben okát abban lehet feltalálni, hogy ott a lelkész nincsen a maga helyén, vagy ha helyén van is, de általa az úgynevezett cura és prudentia pastoralis nem volt kellő mértékben gyakorolva.

Midőn az 1791-ik évi országgyűlésen a mindkét hitvallású evangélikusok vallási szabadságát biztosító 26-ik törvénycikkre vonatkozó javaslat a Karok és Rendek tábláján keresztül menve, a főrendek tábláján vitatás alá került, a törvényjavaslatnak törvénynyé válását a róm. kath. főpapok, — élőkön Gróf Batthiányi József hercegprimással, — azon okból is kifogásolták, mert attól tartottak, hogy az által az ő híveik között gyakori kitéréstől lehetne félni; a róm. kath. főpapok ellenében a 26-ik törvénycikk javaslatát pártoló főrendek vezére Gróf Batthiányi Alajos (közeli rokona a hercegprimásnak) egyebek között azt is felhozta, hogy nem lehet a főpapság aggodalmának alapos oka; de ha — téve, meg nem engedve — a római katolikusok netaláni kitérésének számosabb esetei fognának is előfordulni; akkor az teljesednék be, hogy „nem jó pásztorok Nagyságtok, azért szélednek el a juhok; legyenek jó pásztorok Nagyságtok, majd nem szélednek el a juhok“.

Szücs István.

Egy kis jeremiád.

Parturiunt montes . . . .

A vidéki lelkészeknek csendes magánya széles tért nyújt a reflectiv eszmélődésekre. A falusi ember asztalánál ülve s olvasva az egyházi és politikai lapokat, az azok hasábjain napvilágra jutott s gyakorlati kivitelű sürgető újabbnál újabb eszméket: olvasva a hatalom végrehajtóinak a cliens szemüvegén törvényesnek, a patiensén illegalisnak feltüntetett eljárásáról az egymást érő referádákat s az azok érdekében sokszor unalomig vitt polemikákat: azok felett már megszokottságuknál fogva is legfeljebb csak elmosolyodik, vagy megtekintve a czikk alá nyomott szellemes jeleket és ismerős neveket, — következtetve azokból a czikk tartalmára, minden mélyebb érdeklődés nélkül fordít el felettök. És ha mindazáltal megtörténik, hogy olvasás közben elmerültségéből felindulva öklével asztalára üt . . . na már akkor mégis valami rendkívüliséget kellett közlenie a szerkesztőnek, a mely méltó arra, hogy ily resultatumot vonjon maga után.

Épen ilyforma hangulat kelt bennem, midőn legközelebb egy vidéki társadalmi irányú lap kerülvén kezembe, abban egy teljesen correct jellemű lelkésztársam felett megbotránkozató polemikát olvastam; s ez a megbotránkozás késztetett arra, hogy ezen incidens alkalmából egyházi életünk bajairól s különösen lelkész-testületi szellemünk aberratiójáról egyetmást elmondjak.

Lelkészválasztási törvényeink megalkotása, illetve érvénybe lépte óta vége-hossza nincs a lelkészválasztások elleni óvástételeknek, felebbezéseknak, a jelölő bizottságok iránt való rosszakaratú gyanúsításoknak s ezekből folyólag a gyülekezeti életre károsan háramló mulasztásoknak és ferdeségeknek. Az az intentió, hogy az érdek működése lehetőleg korlátoztassék s az érdem méltó jutalmát vegye, „pium desiderium“ maradt, s hogy ez igaz, a felől az elfogulatlanul ítélő ma már nem is kételkedik.

A helyzetnek ez a stagnatiója magában véve nem tekinthető Pandora-szelenczének, mert azon lelkészek, kiket az a teljhatalmú jelölő bizottság leginkább személyök érdek nélküliségénél fogva jobb egyházakba érdem nélküliesenek minősít, elvégre is csak mint lelkészek működnek s ha nem kvalifikáltak is Kecskemét vagy más ily jövedelmező egyházakba, még sem fog kényszerülni az egyházhatóság, hogy őket, mint az Ur szőlőjének hívalkodó munkásait, hivataluk terheitől felmentse. S ha az ily hangzatos érdemeket nélkülöző lelkészek más rendszer mellett jobb egyházakat nyernének is, azt hiszem, nem igen volna okuk az egyházak ügyeit vezető férfiaknak azon egyház hajóját az elsüllyedéstől féltetni.

A gyülekezetek belbékéjének s összhangzatos fejlődésének, anyagi és szellemi felvirágzásának megzavarására lényegesen befoly a választási jog korlátozása. Ne mondja senki, hogy ez meddő feltevés, tények bizonyítanak e mellett.

Minden választás izgalmat, zavart és pártoskodást szül. A zavarok és pártoskodások levegőjében nem növekszik a béke olajfája, sőt az egyenetlenség és viszály buján tenyésző miazmái kioltással fenyegetik minden jónak és nemesnek fejlődő csiráit. S ha ily alkalommal annak a gyülekezetnek célja és bizalma mintegy erőszakosan meghiusítatik: nem lehet csodálkozni, ha a szenvedélyek exasperatiója folytán annál nagyobb reactió indul a jogkorlátozó hatóság, közvetve az egy-

házkormányzat ellen; a mi pedig casus inevitabilis szokott lenni, és a melyből eredő számtalan gyülekezeti bajok, papmárások, áttérések stb. eléggé ismeretesek. Ehhez járul még azon gyakori körülmény, hogy a választás ellen óvás tétetvén, előáll egy anarchikus állapot, a mely huzamos ideig függőben, feszült várakozásban tartva a kedélyeket, az ellentéteket még inkább kiélesíti s hosszú ideig tartó radikális bajoknak hinti el magvait még azon esetben is, ha a megsemmisített és ismét elrendelt választással mindezek újból nem ismétlődnek.

A szabadválasztási jog mellett a felelősség egyedül a gyülekezetet terheli, s mihelyt nem volna kire hárítani a dolog odiumát, sokkal gyorsabban és előnyösebben lehetne a hullámzó kedélyeket csendes mederbe téríteni, s a többség tekintélye előtt ma már a legtanulatlanabb ember is meghajol.

Kötelesség és jog relativ fogalmak, s mindaddig, míg a lelkészek díjazása teljesen és kizárólag a gyülekezetek kötelessége, azok jogainak korlátozása czéltévesztett intézkedés. És jól esik remélnem, hogy a közel várható új zsinat alaposabb tapasztalatokon nyugvó törvényeket fog e tekintetben létesíteni.

Azonban lényegesebb bajnak tartom ref. egyházi életünkben azt a szellemet, a mely kezdi áthatni, sőt jórészben már át is hatotta lelkészi testületünket s a mely szellem működése eredményének kell tartanom azt a lelkészi kart valóban lealázó polemikát, melyet ama vidéki lapban megbotránkozással olvastam.

Sajnosan esik kimondanom, hogy a ref. lelkészek között mindinkább-inkább kihalóban van az a benső, szeretetteljes, testvéri összeköttetés, a mely a régi papokat úgy összetartotta, s az üldözések és kínos szenvedések napjaiban oly kitartó bátorságra és lelkesedésre ösztönözte. Sőt ezzel szemben mindinkább uralomra jut egy elv, a melynek indító oka az érdek, üdvözítő célja a kenyér. És ez az elv, érvényre juthatása érdekében társul veszi magához mindazon eszközöket, melyeket a szennyes hétköznapiaság, a kalmár-világ hasonló célja elérésére felhasználni szokott, — a melyek pedig nagyon távol állanak azon módoktól, melyeket a keresztyének Istenének törvénye megenged.

A minősítvényi törvény megalkotása alkalmával sokan emlegették és hozták fel ellenérvül azt, hogy ezen törvény iszlálni fogja a különböző osztályú lelkészeket. Én ezen érvet nem fogadhatom el soha, mert a mi nélkülöz minden jogalapot, az nagyon ephemer természetű s azt elősmerni képtelenség; de ha mégis megtörténnék a gyakorlati életben, azt szánalmas mosolyra méltó emberi gyarlóságnak tartanám.

Ezen bajnak okát nem a minősítvény megállapítása képezi, mert azt én jogosultnak tartom, a mennyiben sok esetben morális versenyt támaszthat, de meg, ha az érdemet helyesen specifikálja, azt kétségbe vonni nem lehet; — bár az is megjegyzendő, hogy az érdemet és tiszteletet a lelkészeknek nem a conduit-liszták rovataiban kellene keresni, hanem a gyülekezetek bizalmában és ragaszkodásában. Nem kell messze mennem; saját egyházmegyénkben is lehetne példát találni arra, miszerint magokat hangzatosan árulni tudó és tudományosoknak (?), mintapapoknak (?) is kurrentált lelkészek oly gyülekezeti életet produkálnak, a melytől Isten mentsen meg minden ref. egyházat. A cura pastoralis értékét a gyakorlatban, az életben felmutatott eredmény mérlegeli és nem a gúnnyal s egyéb üres tartalommal beírt papírok halmaza. Sokkal inkább

okozza ama bajt a választási törvénynek az a része, a mely a jelölő bizottságokat oly teljes felelősség nélküli jogkörrel ruházza fel, általában pedig az egész fennálló jelölési rendszer.

El kell ismernünk, hogy a jelölő bizottságok tagjai is emberek, s nem menekülhetnek azon általános emberi érzetek befolyása alól, a melyek saját érdekeik teljesülését sürgetik. — Az egyházmegyék intéző férfainak compromissnm vagy más érdek folytán rendesen szokott lenni egy-egy jobb ekkleziára specifikált egyénök s annak célhoz jutása felől kezkesedik a jelölő bizottság. Ez ugyan nem mindig sikerül, mert van rá eset, hogy a nép józan érzéke az ily pactumokat észrevéve, oppositóra hajlandó vérmérsékleténél fogva is néha meghiusítja az üdvösségesnek declarált czélt, többnyire saját magának s még inkább a kebelbeli lelkészeknek kárára. S ilyenkor aztán mi történik? Legelső teendő oda hatni, hogy a választás ellen óvás téessék; aztán megkezdődnek az izgatások a gyülekezetben és az egyházi bíróságok tagjai között. Kárhóztattatik és rágalmaztatik a jelölő bizottság s a gyűlöletből és gyanúsításból legtöbb kijut annak, ki elég szerencsétlen volt a gyülekezet bizalma, sokszor kikutathatatlan szeszélye következtében a szavazattöbbséget megnyerni. Jó, hogy az ily egyházmegyei bajokat az egyházkerület igazságszeretete és jóakarata a legszerencsésebben intézi el.

De még ez nem elég; a desperált érdek, a kenyérboszútól ingereltetve, a nyilvánosság terére viszi a személyek és hatóságok elleni insultálást, hogy az a békességre törekvő s a türelemnek és szelidségnek palástját viselő papi jellem annál inkább megdicsőíttessék.

Mi, a kiknek az ily dolgoknak csak olvasása, nem az azokban való szereplés jutott osztályrészül, mosolyogva fordítunk el a lapoknak ilyféle gyanúsításokat és rágalmakat tartalmazó hasábjai felett, s nem is szoktunk azokon hosszasan gondolkozni mindaddig, míg azok a komolyság és jellem korlátait túl nem lépik; — de midőn már egy — az intéző hatalmat magoknak arragáló személyek tetszésével nem találkozó — kijelölt és meg is választott egyén annyira meghurczoltatik és perhorrescáltatik a nyilvánosság előtt, hogy attól a jelölő bizottság minősítése daczára malitiosus érvek alapján egész merészséggel megtagadtatik, s a mi több, vitattatik is az erkölcsi és értelmi képesség... ez már botrányos túlhajtása az érdekvesztés által felingerelt szenvedélyességnek, s több, mintsem hogy azt elpirulás nélkül olvashatná minden jó érzésű református lelkész!*)

Távol van tőlem, hogy a meghurczolt és jellemében annyira megsértett lelkésztársnak védelmére keljek; részint mert ama vád felsőbb hatóság sugalmazása folytán s több lelkész nevében ugyanazon lapban megczáfoltatott, részint mert papi jellem tekintetében tisztábban áll minden ösmerőse előtt, sem hogy őt ily vád ellen tisztázni szükségesnek tartanám; csak annyit jegyzek meg, hogy az ily merész támadás, s az informatiók erőszakos elferdítésén alapuló rágalom arculütése a lelkészjelölő bizottság helyes kritériumának, következőleg a lelkészi becsületnek, a melyekhez a felsőbb hatóságoknak is joguk lehetne a beleszólásra, mert „... immedicabile vulnus ense recidendum est, ne pars sincera trahatur“.

Az ily eljárásban nem bírom felfedezni nem hogy a „keresztyéni szeretet“-nek, de a humanitásnak még csak „rongyfoszlányai“-t sem. A szerencse csak az, hogy

*) Nagy-Károly és Vidéke. 18—20. sz.

ezen a támadót saját mezében feltüntető rágalom egy kiérdemült esperestől ered. Mi történnék, ha ilyen igazságérzettel és humanitással kormányoztatnék az az egyházmegye?

A szelidségnek és a békességnek lelke velünk!

Kocsordi.

T á r c z a.

Viszhang az „Énekek énekére“.

Irta Dr. Nagy Mór.*)

Az ifjú.

Óh, én mátkám, te szép, te jó,
Van-e téged dícsérni szó!?
Olyan a te szelid szemed,
Mint mikor a galamb nevet.

A lány.

Kedves szavad' megköszönöm;
De te vagy szép, én gyönyöröm!
Viráglepte zöld nyoszolyánk
Mosolyogva tekint reánk.

Czédrusból van a mi házunk,
Ott mi olyan jól tanyázunk;
Cziprus lombja a lugasunk,
Ott mi olyan jól mulatunk.

Az ifjú.

Jeruzsálem minden lánya
Lábujjhegyen járjon má'ma!
Mint mikor a kis őz megyen,
A csendesség olyan legyen.
Semmi nesz őt ne zavarja,
Hadd aludjék, míg akarja.

Lányok kara.

Ki az ott,
Mi az ott,
A pusztá vidéken?
Páratest
Egyenest
Megy föl olyan szépen.
Tömjén-üst?
Mirha-füst?
Vagy más illatféle?
Ki tudja?
Mi útja?
Vajjon az miféle?

A lány.

Jöjj kertembe,
Szállj lelkembe;
Gyümölcs, virág
Várnak terád.

*) Igéretünk szerint közlünk néhány részletet N. M. jogtudor, kolozsvári városi tanácsos úr, lapunk 21-ik számában jelzett érdekes művéből.

Vedd kertemet,
Vedd lelkemet:
Itten
Minden
Csak a tied.

Az ifjú.

Járok az én szép kertemben,
De csak te vagy a lelkemben;
Lelkem a kert illatával
Teljes teli boldogsággal.

El sem bírom e dús terhet,
Jó barátim, jertek, jertek!
Méz, tej, bor van a javából,
Ittasodjunk mámorától!

A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia.

(Folytatás.)

B) A vallások ősfelmérésének megtalálása megkönnyíti a különböző vallásrendszerek beosztását, illetve csoportosítását is. E kérdésre vonatkozólag az egymástól eltérő kiindulási elvek a fent kifejtett hármas irányzattal függenek össze. A régebbi schelling-féle phänomenologia alapján (System des transcendentalen Idealismus), egyszersmind pszichológiai és ethnographiai adatokra támaszkodva, kísérlette meg Rust (Philosophie und Christentum oder Glauben und Wissen Mnh. 1833.) a vallási élet fejlődését feltüntetni s annak megfelelőleg a vallásokat osztályozni. Szerinte a szellemi életnek három fejlődési korszaka vagy fokozata különböztethető meg, úgymint a) az érzelem és közvetlen megismerés, b) az értelem vagy vélekedés, és c) az ész vagy bölcselet és tudás periodusa. Az első fokozatnak a pogányság, a másodiknak a zsidóság és a legfelsőbb fejlődési foknak a keresztyénség felel meg.

A Herbart iskolájának ismert bölcselete Drobisch, (Grundlehre der Rel. phil. 1840.) hajolva Hegel nézetéhez, hasonlóan jár el, megkülönböztetve a pszichológiai érettség három fokozatát, t. i. a) az érzékiség és képzelet; b) a szépség és értelmi célok; c) az erkölcsiség és észcélok fejlődési fokait. Ehhez képest az első stadiumon a vallás alakja fetichismus, hol t. i. a fetis-nek nevezett tárgynak csudatevő bűverő tulajdonítatik. (A fetis, feiticaira portugál eredetű elnevezésnek a tudományos nyelvben való használata Brosses-tól ered „du culte des dieux fétiches“ 1760.). A fetichismus után jő a csillagimádás (astrolatria), végül az indus vallás. A perzsa és egyiptomi rendszer átmenetet képez a második fokozatra, melyen a görög és római, míg a harmadik fokozat a zsidó és keresztyén vallás foglal helyet. A mohammedanizmust pedig a zsidóságnak a keresztyénség ellen irányzott reformatiója gyanánt tekint Drobisch.

Hegel a természeti vallás és a szellemi individualitás vallása köré csoportosítja az összes vallásokat. Amannak körébe tartozik szerinte a bűvészet vallása, vagyis a khinai és buddhista; továbbá a képzelet vallása (indiai) és a magasabb fokra átmenetet képezve a világgóság vallása (persa) és a rejtélyvallás (egyiptomi). A szellemi individualitás vallása körébe csoportosítható a fenség vallása (zsidó); a szépség vallása (gö-

rög) és a czélszerűség vagyis értelmi czélok vallása (római). A keresztyén vallás Hegel szemében már nem pusztán történeti vallás, hanem oly jelenség, melyben a vallás lényege és ideája absolut tökéletes módon meg van valósulva; épen azért ő azt minden más vallásrendszerektől elkülönítve önállóan tárgyalja.

Wuttke az objectivitas, subjectivitas és kiengesztelődés korszakát véve fel, ez utóbbiba sorolja a keresztyénséget.

Schleiermacherre nézve pedig a világtudat különbözősége szolgál felosztási és csoportosítási alapul; a mennyiben szerinte a vallásban nyilvánul leginkább a világ szemlélésének és felfogásának különbözősége. E felfogás egykor még chaosszerű, zürzavaros, majd értelmiségre valló, széleskörű volt, míg már később eszes nézletet tüntet fel. Így megkülönbözteti első fokon a feticismust, melyre nézve a világ egy chaos; aztán a polytheismust és végül a monotheismust.

E speculativ és pszichologiai alapokon nyugovó vallásrendszerezési kísérletek mind magokon viselik a csapongó subjectivismus jellegét. Hát pusztán értelmi jelenség-e a vallás, avagy a tiszta ész szüleménye s a képzelet játéka-e? Bizonyára az egész én-t érdekeli az és úgy az értelem s az elhatározó képesség, mint az érzelem nyilvánulásai észlelhetők az egyes rendszerekben a szerint, a mint hol az egyik, hol a másik elem nyer túlnyomóbb kifejezést. A szellemi individualitásnak vallása pedig egyszerűen nem vallás. Valamint művészet és természet nem ellentét, ép oly kevésbé lehet ellentétbe állítani a Hegel által úgynevezett művészetvallást és természetvallást. Művészi elem található minden vallásrendszer külső kifejezéseiben. És miként fogható fel az a képzet, hogy Isten a vallási fejlődés stadiumain át jut el önmagának tudatára, viszont az emberben is így ébred fel az istentudat! Hegel specialis ízlését mutatja az is, hogy Izrael vallását a görög és római mythológiával egy kategóriába sorolja. E teoriák egybevéve, mind rejtélyesebbek, mint maga a problema, a melynek megfejtése gyanánt kívánnak tekintetni. Szintén téves és helytelen Schleiermacher felosztásának már kiindulási pontja is, a mennyiben ő, a vallási tudat teljes mellőzéseivel, egy egészen más természetű, sőt a vallás lényegével ellentétes fundamentomra alapítja teoriáját, t. i. a világtudatra.

Figyelemre méltó Paret brackenheimeri diakonus beosztása. Ő minden eddigi csoportosítási elvet egybevetve, a popularis és kétségkívül legmegfelelőbbnek látszó felosztási elvet követi, s a vallás lényegéből indulva ki, a természet és kijelentett vallás két főcsoportját különbözteti meg. A természetvallásokat ismét a mythus, mint vallási jelenség szerint osztályozván, külön szakaszban tárgyalja azokat, melyekben még hiányzik a mythologiai elem; ilyen a feticismus, samanismus és a régi chinai buddhaelőtti vallás. A második osztályba már a mythologikus vallások tartoznak, úgymint az indiai, előázsiai, egyiptomi, görög, római és persa vallás; végül a nem-mythologikus ethnicismus körébe a buddhismus és germán vallás. A második főcsoportot alkotja a kijelentett vallás, nevezetesen a zsidó és keresztyén; míg az islam, mint a kijelentett vallás elfajulása függelék gyanánt tárgyalandó. (Theol. Stud. Krit. 1855. II.).

Ezt a régiebb eredetű népies felosztási elvet tartja szem előtt Pflieger is, a ki a vallásfejlődés tényezőiből indul ki. Szerinte a vallás ősfarmája az astrolatria, de ezért inkább az idealis, mint a realis elemre fekteti a fősúlyt a vallásban. A kültermészet útján nyert behatásoknak elibe teszi a benső val-

lási tudat lényegében rejlő két mozzanatot, u. m. a szabadság és függés érzetét, s megkülönbözteti a) az ethnicismust, három alcsoportba osztva, nevezetesen: 1) közvetlen természetvallások, és pedig a sémi és egyiptomi a függésnek, az őszindus és germán vallás a szabadságnak kiválóbb jellegével. 2) A műveltségi fejlődés fokán áll szerinte a görög, római és chinai vallás; amazok a szabadság, emez utóbbi a függés tudatának kriteriumával. 3) A természetfelettire való törekvést visszatükrözi a brahmanismus, buddhismus és Zarathusta vallása. b) A második főcsoport a monotheismus, a zsidósággal, islammal és keresztyénséggel.

Erdős József.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Levél a szerkesztőhöz.

Kedves barátom!

Nem állhatom meg, hogy azon meglepő és szivélyes ovációról, melynek tárgya f. hó 12-én a debreczeni ev. ref. egyházmegye esperese Dávidházy János úr volt, én pedig örvendő és meghatótt tanúja valék, röviden ne értesítsek, felhatalmazván arra, hogy — ha jónak látod — e sorokat becses lapodban közzé tehesd.

Az említett napon, a derecskei népes és virágzó egyházban, a hivatalos egyházlátogatást végzé nevezett esperes úr, s miután az egész napot az iskolák és az egyház ügyeinek vizsgálásával töltötte: este Biró Antal lelkészársunk vendégszerető házában, barátságos vacsora mellett ültünk s épen esperes úrnak, az őt előbb szivélyesen felköszöntött házigazda szeretetteljes szavaira vonatkozó válaszát hallgattuk, mikor egyszerre közeledő zene hangjai üték meg füleinket s rá nemsokára az önkéntes tűzoltó egyesület tagjai által hordott, mintegy negyven fáklya fénye világítja meg a lelkészlak előtt elterülő kertet s felhangzott e kiáltás: „éljen Dávidházy János!” Kimentvén a folyosóra, magunk előtt láttuk a fáklyás tűzoltóság által képezett félkör közepén a derecskei dalegyületet, a tanítói kart, s a körön kívül a kerttet és udvart ellepő nagy sokaságot, melynek ajkain a kilépő esperes úr megpillantására ismét felhangzott a szívből jövő „éljen“, s tanúi voltunk az őszinte szeretet és tisztelet egy olyan nyilvánulásának, mely előttünk sokáig feledhetetlen lesz.

Először a Fodor Gábor kántor-organista által vezetett dalegyület szabatos éneke zendült meg, mely után előállott Tóth Lajos tanító s jelzé jövetelőknek azon célját, melyszerint a dalegyület és lakosság nevében, e szerény, de szívből jövő ovációval kifejezést kívánnak adni az esperes úr iránt érzett őszinte tiszteletöknek és szeretetöknek, kérve az isteni gondviselést, hogy az ünnepelt férfiút, minden jónak, szépnek és igaznak lelkes barátját, az egyházmegye kormányán és családja körében, egészséggel, kitartással s minden jóval megáldva, sokáig tartsa meg! Esperes úr megköszönve a szeretetnek e nem várt és nem keresett nyilvánítását, s azt szerényen nem a maga személyének, hanem az általa viselt hivatalnak tulajdonítván, Isten áldását kérte a tisztelgő egyletekre s az egész derecskei egyházközsége. Ekkor ismét megzendült a dalegyület ajkain a „Tavaszmúlt . . .“ kezdetű szép, hazafias

dal, s ennek elhangzása után a tanítói kar szónoka, Urai Gyula üdvözölte, lelkes beszédben, az esperest, többek között, mint olyan férfiút, *ki az igazság mellett, melyről magának, a gondjaira bízott törvényből merített, tiszta és alapos meggyőződést alkotott, az őt e miatt ért méltatlanságok között is, bátor és rendíthetetlen kitartással mindvégig megáll,* — üdvözölte, mint olyan közhivatalnokot, különösen iskolafelügyelőt, ki nemcsak szakavatottsággal párosult szeretettel tud útbaigazítást adni, erkölcsi támogatást nyújtani a tanítónak, hanem a tanítói kar iránt melegen érdeklődik, s azt méltatlan támadások ellen mindenkor védeni s nehéz munkája értékéhez képest mindenkor becsülni és tisztelni kész; — e meggyőződés s ebből folyó őszinte becsülés vezérelte őket, hogy az esperest, ki nem jött hozzájuk fényes kísérettel, külső pompával, ők se fogadják ilyennel, hanem fogadják azzal, a mi ennél sokkal értékesebb: a szív meleg szeretetével s a tisztelet őszinte érzelmével. . . . E hévvel előadott beszédre válaszolva az esperes nyilvánítja, hogy bár ő is ember, s mint ilyen, alá van vetve a rokon- és ellenszenv érzelmeinek, de Isten s világ előtt felemelt fővel vallja, hogy sem magánéletében, annyival kevésbé hivatalos működésében az igazságot, egyéni rokon- vagy ellenszenvének, csak egy pillanatra is soha alá nem rendelte s alárendelni soha nem fogja; — nyilvánítja továbbá, hogy a tanítókat mindenkor munkatársainak tekintette s tekinti azon a szép mezőn, melyen munkálkodni és hűnek maradni az Ur minden szolgája, iskolában vagy templomban, egyiránt hivatva van s ebből származik a szeretetnek és becsülésnek az az érzelme, mely benne a tanítói hivatal és az ezt betöltő egyének iránt él. Köszöni a tanítói kar ragaszkodását s kéri, hogy vezérelje őket nemes és nehéz munkájokban az az elv, mely őt is hivatala betöltésében mindenkor vezérli, melyet az apostol e szavakban fejez ki: *„én semmivel nem gondolok, az én életem is nekem nem drága, csakhogy elvégezzem a munkát, mely reám bízott!”* Még egyszer felhangzott ezután a dalegylet szép éneke s ezzel az ünneplő sokaság az esperes lelkes éltetése közt szétszórt. Az ünneplő rendezői és vezetői ugyan, a házigazda szíves meghívására, még ott maradtak, sőt a fiatalság a zene vidám hangjai mellett még tánczra is perdült, úgy hogy a rögtönzött, de azért minden ízében kitűnően sikerült kis ünneplőt sokan csak a hajnali órákban fejezték be.

Méltó elismerés illeti a derecskei jeles tanítói kart, a dal- és tűzoltó együletet, valamint a lakosságot, kik fentebb leirt cselekedetökkel bizonyosságot tettek arról, hogy a mai sivár világban, hol a külső fény, pompa, magas méltóság szokta leginkább vonzani az embereket, — ők fel tudják s akarják is fogni az ev. ref. esperesi állás terhes fontosságát, s tudják és akarják is becsülni és tisztelni — még az ellenkező áramlatok között is — az egyént, a ki közbizalom által nyert nehéz hivatalát emberi erőtől telhető minden szorgalommal, igazság- és ügyszeretettel s ritka szakértelemmel tölti be. Legyen áldás az ünneplőkön s nemes törekvésök jutalmát találják fel abban, a mit a világ nem adhat, de a mi épen ezért mindennél drágább: a tiszta és megnyugtató öntudatban! . . .

Tépe, 1889. junius 16.

Szele György,
ev. ref. lelkipásztor.

Nekrológ.

Szécsi János szül. 1825. † 1889. jun. 10.

A mindennapi életben fölmerülő számtalan esetek arról győznek meg bennünket, hogy az emberiségnek, a társadalomnak egyszerű, nagy névvel nem dicsekedhető munkás tagjai, ezek a névtelen hősök, ezek a közkatonaik, kikről a költő mondá: *többet érnek mint a hadvezérek,* — a legtöbbször több hasznára vannak, ha nem is messze terjedő, csak kicsiny, szerény körüknek, mint ama lángelmék, ama világító napok, haladás, tudomány és művészet színterének ama magas bérezei, kikre magasztos önérettel gondol a bámuló gyarló ember. Ha áll ez a világi életre nézve, mennyivel inkább kétségbevonhatatlan az egyházi életre vonatkoztatva. Az egyházi élet mezején, hol a jó pásztor a hit mezejének juhait nem egetverő tudományának csillogtatásával vezérelheti az élő vizek forrásához, hanem önmegtagadó, szelid, jámbor lelkével s hitének győzedelmes erejével — hány férfiút látunk, kik nem verik bár előttök fölfújt dicsőségök lármázó dobját, hívebben betölték a tért, hová az isteni bölcs gondviselés állította őket, s a kikhez így szól ama nagy napon az életnek fejedelme, a Krisztus: *ismerlek téged.*

Ilyen, a nyilvános szereplést nem ismerő, de hivatását mélyen érző s híven betöltő lelkész vesztett egyházunk a felsőszabolcsi egyházmegyében a gyulaji egyház megboldogult lelkipásztorában: **Szécsi Jánosban.**

Született Rohodon 1825-ben. Iskoláit Sárospatakon végezte. A szabadságharcban részt vett Erdélyben; ezután a gróf Vay családnál nevelősködött, míg 1852-ben berenczi pappá választott s házasságra lépett az akkori f.-szabolcsi esperes Nagy Sámuel leányával Johannával 1854-ben; 1855-ben gyulaji pap lett, hol élete végéig, 37 évig lelkészkedett, zajtalan, soha nem lankadó munkás erővel küzdvén egyházáért s családjáért: gyermekeiért, kik közül kettő van jelenleg a lelkészi pályán, egyik, mint segédlelkész, másik a főiskolában esküdtfelügyelő.

Kicsiny működési körével járó anyagi gondok lelke rugékonyságát, munkakedvét soha nem lankaszták. Küzdött a megélhetésért, négy gyermekének tudományos kiképeztetéséért; dolgozott, tanult egyházáért, gyülekezetéért utolsó napjáig; hogy csakugyan betölt rajta, mit a példabeszéd a jó papról mond.

Egész élete egy Istennek tetsző áldozat volt; áldozat, mert lelkét egyháza s családi élete szent oltárán égette el. Szent kötelességként viselte szíven — helyzete daczára — fiai neveltetését s kiképeztetését, minthogy fiaiban akarva meglátni azt a szebb világot, a jobb jövőt, azt az ígért földét, honnan ő maga kitiltva volt.

Szellemi foglalkozásának halmoz árkusokra vetett tanúbizonyosságait csak azok ismerik, kik hozzá közelebb állottak.

Legyen a hant könnyű az elhunyt fölött s áldás emlékezetén!

— — — f.

Különfélék.

Isten jóvoltából Lapunk első félévi folyamának immár majdnem a végéhez értünk. Egész tisztelettel kérjük fel

lapunk olvasóit, hogy az előfizetési díjakat szíveskedjenek a kiadó hivatalhoz czímezve beküldeni. Nem csak a már eltelő-félen levő féléről van sok olvasónk hátralékban, de — fájdalom — a mult 1888. évről is több olvasónknál kint van a Lap díja, kiknek pedig ígéretét bírtuk, hogy már jóval korábban befizetik tartozásokat. E helyen hívjuk fel őket ígéretök teljesítésére, kérvén őket, hogy kíméljenek meg bennünket a magánlevél írásának fáradságától és költségétől.

Államsegély ügyében. Többfelől hozzám intézett tudakozások folytán kötelességemnek ismerem tájékoztatni az igen tisztelt egyházi előljáróságokat, hogy a tiszántúli ev. ref. egyházkerület részére az 1889-ik évi államsegély még nem küldött meg. Debreczen, 1889. junius 18. Joó István, egyházkerületi pénztárnok.

Debreczeni főiskola. Az iskolai év f. hó 17-én, hétfőn reggel 8 órakor záratott be a főiskolai oratoriumban tartott istentisztelettel, melyen Csiky Lajos mondott hálaadó imádságot. Jelen voltak a tanárkaron s az ifjúságon kívül Vályi János egyházkerületi főgondnok, továbbá Dávidházy János és Székely Károly esperes urak, utóbbiak, mint az e héten folyó gymn. vizsgákon főtiszteletű püspök úr megbízottai, helyettesítői. Istentisztelet után a tanárkari gyűlésteremben Székely Károly esperes úr üdvözölte meleg és fenkölt szavakban a tanárkarokat, mire Liszka Nándor akadémiai igazgató válaszolt. — A theologiai alapvizsgákra kitűzött kérdésekből a másodéves hittanhallgatók közül 9-en az egyháztörténelmi, 4-en pedig a bevezetés köréből kitűzött kérdést dolgozták fel. — Főgymnasiumunk egyik növendéke, Penyigei M. Lajos, 5-ik osztályú tanuló, a most folyó vizsgák idején, egyik tantárgyból nem-elegendő osztályzatot nyervén, mellen lőtte magát. A gyermek egy évvel ezelőtt nem-elegendő osztályzattal jött Debreczenbe, s most újra rosszul ütven ki osztályzata, erőszakkal véget akart vetni életének. Sajnáljuk, hogy mániává kezd elfajulni nálunk az ilyen hitvány okból való öngyilkosság, — de mindenesetre ki mondjuk, hogy igen nagy gyöngeség az, ha már egy gyermek is kész inkább az élettől megválni, mintsem hogy tudjon küzdeni önhibája miatt reája háramló kellemetlenségekkel. A gyermek különben még él.

Az énekügy barátaihoz. Az egyetemes konvent által az énekügyi bizottság elnöki tiszte reám ruháztatván, ezen megtiszteltetés azon kötelességet rója reám, hogy a szünetelő munkálkodást újra megindítsam és az egyházkerületi bizottságokat teendők végzésére fölkérjem. E végből a bizottságok elnökeit magán úton fogom megkeresni, hogy velök együtt állapíthassam meg az összhangzó működés rendjét. Miután azonban mindenek előtt szükséges az énekügy anyagának egybegyűjtése, ennélfogva e nyilvános fölhívással azért sietek az énekírókhoz fordulni, hogy őket szíves bizalommal kérjem föl a közreműködésre és munkáiknak saját egyházkerületük elnökeihez leendő beküldésére. Az egyházkerületi bizottságok feladata lesz ezen beküldött munkákat első bírálat alá venni és az általuk elfogadottakat a központi bizottság további bírálata elé terjeszteni. Reményem van, hogy miután már három füzetben eddig is jókora anyag adatott ki és valószínűleg készletben is tartanak az írók egyes darabokat: a következő konventi ülések idején legalább annyira fogunk haladhatni, hogy az addig begyűlő anyagból kiválogatjuk a használ-

hatókat és nyilvánosságra hozhatjuk, hogy mily darabok írására lesz még leginkább szükség. És ez alkalommal nem érzem magamat hivatva arra, hogy az íróknak irányelveket tűzzek ki, hanem általában felhívom a közfigyelmet azon határozatokra, a melyeket az egyetemes énekügyi bizottság az 1881-ik évben Kolozsvárott tartott üléseiben hozott. Ezen határozatokból idézem a következőket: Azon zsolttárok és dícséretetek, a melyeknek szövege részint teljes átdolgozást, részint kisebb vagy nagyobb javítást igényel, öt egyenlő részre osztattak, úgy hogy a rá eső rész feldolgozásáról mindegyik egyházkerületi bizottság gondoskodni tartozik. Az erdélyi kerületre esik a zsolttárokból az 1., 2., 5., 6., 8., 9., 15., 16., 17., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26. 15—18. kezdőének; 146—176. dícséretetek. A tiszántúli: 27., 28., 30., 31., 32., 33., 34., 35., 37., 38., 39., 42., 43., 46., 47., 50., 51. zsolttár; kezdőének: 13—15.; dícséretetek: 115—145. A tiszáninnenire: 57., 61., 62., 63., 65., 66., 67., 71., 72., 75., 77., 84., 86., 89., 90., 91., 92. zsolttár; kezdőének: 9—12.; dícséretetek: 83—114. A dunamellékire zsolttár: 95., 96., 98., 99., 100., 102., 103., 104., 105., 108., 111., 112., 113., 116., 118., 119.; kezdőének: 5—8.; dícséretetek: 51—82. A dunántúli zsolttár: 122., 125., 126., 128., 130., 134., 135., 136., 138., 139., 140., 141., 143., 146., 148., 150.; kezdőének: 1—4.; dícséretetek: 19—50. A zsolttárok kijavítása az eredeti héber szövegre és a Szenczi Molnár Albert-féle fordításra való tekintettel eszközöndő. Az új darabokra nézve eredeti magyar versek és dallamok kívántatnak. Az eddig meglevő dallamoknak új kulesra átírásáról a bizottság fog gondoskodni. Egyebekre nézve az érdeklődők méltóztassanak a határozatot egész terjedelmében áttekinteni, a honnan elég tájékozást meríthetnek úgy a munkálkodás körére, mint irányára nézve. Sátoralja-Ujhely, 1889. jun. 11. Fejes István, az egyetemes énekügyi bizottság elnöke.

Károli Gáspár emléke. Nagy Lajos lelkész úr a Mike-Pércsen konfirmált növendékek adományaként 52 krt küldött be Károli Gáspár síremlékére. Zsigmond Sándor szoboszlói lelkész úr a szellemi emlékre 1 frtot, Soltész László ugyancsak szoboszlói lelkész úr pedig a síremlékre 1 frtot, a szellemi emlékre 2 frtot küldött. Az eddigi adakozások összege lapunknál: a síremlékre 57 frt 52 kr, a szellemi emlékre 51 frt 50 kr, együtt 109 frt 02 kr, mely összeget takarékpénztárba helyeztem. Debreczen, 1889. jun. 21. Csiky Lajos.

Halálesetek. Kálmáncz helyi Antal anarcsi ev. ref. lelkész a f.-szabolcsi egyházmegyében rövid szenvedés után f. hó 9-én, élete 78. évében elhunyt s 11-én eltemettetett. Nagy és szép család gyászolja az Urnak hosszú küzdelemben elfáradott hű szolgáját. — Az aranyos-medgyesi egyház gyászlevelében tudatja, hogy szeretett papja Ferenczy Károly, a nagybányai egyházmegye tanácsbírája f. hó 13-án, élete 59-ik, lelkipásztorsága 35. évében, hosszas szenvedés után elhunyt s f. hó 15-én eltemettetett. Áldás a két egyházi férfiú emlékére! Vigasztalja a hátramaradott rokonokat az a tudat, hogy az elhunytak érdemét sokan tudták méltányolni s hű munkáikban sokáig megmarad nevök emlékezete.

Kunhegyes. A kunhegyesi ev. ref. népiskola igazgatótanítói állására 25 pályázó közül Szász Gusztáv karczagi gymnasiumi segédtanár választott meg. Értesülésünk szerint a pályázat igen szépen sikerült, a mennyiben kitűnőnél kitűnőbb bizonyítványú és képzettségű ifjak és férfiak nyújtották be pályázataikat. A megválasztott ifjú tanárt mi úgy ismerjük, mint lelkes, a tanügy érdekeiért melegen buzgó fiatal embert,

kinek működésétől sokat várhat a kunhegyesi fényes egyház. Legyen is Isten áldása munkáján! Szeretetünk, becsülésünk kíséri őt új munkaterére.

Hertelendyfalva. E csángó telepről írja hozzánk Tomka Károly lelkész úr többek közt a következő sorokat: „A mi csángóink nem kis előnyére, sőt mondhatom, szívós természetére vall — a temetés nálunk fehér holló. Ha előfordul is, hát leginkább az apróság között. Bárha még a régi sanyarú élet nyomai meglátszanak ábrázataikon: csontosodottabb véreink őserőben virágnak. Már alig emlékszem, hogy mikor temettem öreg csángót. A halandóság e szerint — 200 család között — aránylag csekély. A születés annál örvedesebb. Mint a mult évben például meghalt huszonhárom, jobbára kis gyermek, és született hatvankilencz. De hát ezek is csak úgy tavaszszal és őszszel jelentkeznek bokrosabban“.

Pünkösti ajándék ez. újdonságunk, e lap 23. számában tévesen lett szedve annyiban, hogy egy „sem“ kihagyásával az egészen teljesen más értelme van. A bírósági eljárás, illetve ítélet az által sérelmes egyházunkra nézve, mert a felsőbb bíróságok „csak annyit sem mondanak ki, hogy a törvénytelenül

elkeresztelt gyermek keresztelési adatai az illetékes lelkészhez megküldessenek“. Sajnáljuk e tévedést, a mely bizony a mi elnézésünkben eredt.

Megjelentek. A lelképásztor teendői a presbyteriumban és az egyházi vagyon ügyéhez tartozó nyomtatványok kezelése körül. Irta Dávidházy János kabai ev. ref. lelkész, debreczeni egyházmegyei esperes. Kiadja Csiky Lajos debreczeni ev. ref. theol. tanár. Ára 50 kr. Megrendelhető Budapesten Kókai Lajos, Debreczenben Telegdi K. Lajos, Csáthy Károly és László Albert könyvkereskedőknél. Gondoskodtunk a 72 lapra terjedő mű részletesebb ismertetéséről. — Kézi agenda. Templomi és halotti imák, szertartási beszédekkel, lelkészi használatra. Irta Gyurácz Ferencz pápai evang. lelkész. Ára 1 frt 40 kr. Ismertetni fogjuk.

Szerk. posta. K. E. Jármí. A cikkek jönni fog, de türelmet kérek, míg a sor reá kerül. — Thuzséri Bálint. Nyilt levelét a jövő számban kiadom.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**

HIRDETÉSEK.

PÁLYÁZAT.

A földesi reform. egyház tanítói állomásra pályázatot hirdet.

Köteleesség: a leányiskolák 1-ső osztályának vezetése.

Fizetés:

1-ör. Kényelmes lakás mellék-épületekkel s konyhakerttel.

2-ör. Kétszáz forint évnegyedenként fizetve, — az állandósítástól számított 3, illetve 6 év után kétszázötven, illetve háromszáz forintra kiegészítve.

3-ör. Kétszeres búza: huszonnyolcz hektoliter és 80 liter.

4-er. Tiszta búza: két hektoliter és 50 liter.

5-ör. Árpa: két hektoliter és 55 liter.

6-ör. Három hold föld, évi bérleti értéke 45—50 forint.

7-er. Minden tanítványtól egy csirke.

Megválasztott egy próbaév után állandósíttatik.

Pályázati határidő július 20; az állomás augusztus 20-án foglalandó el.

Pályázati okmányok alólírotthoz küldendők.

Földes (Hajdúmege), 1889. június 17.

Eröss Lajos,
ev. ref. lelkész.

PÁLYÁZAT

a karczagi ev. ref. IV. osztályú gymnasiumban, három újonnan szervezett tanári állomásra; melylyel

1) Két tanári állomáson a magyar, latin nyelv és irodalom,

2) Egy tanári állomáson a természetrajz és földrajz tanítása van egybekötve, heti 20 órán. Javalmazás 800 frt és 100 frt lakbér, évnegyedenként egyenlő részletekben előre fizetve, az egyházi pénztárból. Pályázat csak ev. ref. vallásúaknak nyitattik. A teljesen felszerelt rolyamodványok, — melyekhez életkor, vallás, végzett tanulmány, eddigi hivataloskodásról és hadkötelezettségi viszonyról szóló okmányok csatolandók, — az igazgatótanács elnökéhez f. évi juliushó 15-ig bezárólag be-
küldendők.

Ha okleveles tanár választatik, azonnal állandósíttatni fog; ha nem okleveles tanár választatnék meg, 3 év alatt tanári oklevelet tartozik szerezni s csak azután fog állandósíttatni.

Megjegyeztetik, hogy a mennyiben a tantárgyak jelenlegi beosztása változást szenvedne, a megválasztott, heti 22 óra számig, más rokon tantárgyak tanítására is kötelezhető.

A megválasztott tanár a tiszántúli ev. ref. tanári nyug- és gyámintézetnek kötelezett tagja.

Az állomás 1889. évi szept. 1-én elfoglalandó.

Karczag, 1889. június 12.

Hajnal Elek,
ig. t. elnök.

2—3